

Kärsämäen kunta

Hyvinvointisuunnitelma 2026-2029

Laatija: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta (HYTE)

Käsittely ja hyväksyminen: Hyte-lautakunta • Kunnanhallitus • Kunnanvaltuusto



Johdanto

Kärsämäen kunnan hyvinvointisuunnitelma vuosille 2026-2029 keskittyy lasten, nuorten ja lapsiperheitten sekä työikäisten ja ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseen ja turvallisen arjen mahdollistamiseen. Suunnitelma sisältää konkreettisia toimenpiteitä, vastuuhenkilöitä ja seurantaindikaattoreita eri väestöryhmille. Ehkäisevä päihdetyö on keskeinen osa kokonaisuutta, ja sen järjestämistä kehitetään monialaisesti.

- **Lasten ja nuorten mielen hyvinvointi:** Kouluvalmentajaresurssin turvaaminen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu, varhainen tuki erityistä tukea tarvitseville, nuorten työpajatoiminnan käynnistäminen ja ehkäisevän päihdetyön kehittäminen ovat keskeisiä toimia. Lisäksi osallistuminen ja osallisuus vahvistuvat nuorisovaltuuston, kyselytuntien ja osallistuvan budjetoinnin kautta.
- **Lasten ja nuorten fyysinen hyvinvointi:** Kouluruoan laadun parantaminen, unesta ja ravinnosta tiedottaminen sekä liikuntapaikkojen ylläpito ja lainattavat liikuntavälineet tukevat fyysistä hyvinvointia.
- **Työikäisten toimintakyky ja hyvinvointi:** Liikuntaneuvonnan ja elintapaohjauksen kehittäminen, liikuntapaikkojen ylläpito, ehkäisevän päihdetyön kehittäminen, lääkäripalvelujen selvittäminen sekä työkyvyttömyyden seuranta ja tukitoimet riskiryhmille ovat suunniteltuja toimenpiteitä.
- **Työikäisten mielen hyvinvointi ja osallisuus:** Matalan kynnyksen harrastusten tarjoaminen, järjestöyhteistyö, Kaiku-kortin käyttöönotto ja osallistuva budjetointi tukevat mielen hyvinvointia ja osallisuutta.
- **Ikäihmisten toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tukeminen:** Liikuntaneuvonnan ja elintapaohjauksen yhteisresurssimallin kehittäminen, esteettömyyden huomioiminen liikkumisessa, matalan kynnyksen harrastukset, Kaiku-kortti, hyvinvointialueen kanssa tehtävä yhteistyö ja selkeä viestintä tukevat ikäihmisten hyvinvointia.
- **Ikäihmisten turvallinen ja mielekäs arki:** Varautumisesta tiedottaminen, liikenneturvallisuuden kehittäminen, ehkäisevän päihdetyön vahvistaminen, maksuttomat ruokailut, yhteisöllisen asumisen mahdollisuudet, digihyvinvoinnin edistäminen ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy tukevat turvallista arkea.
- **Ehkäisevän päihdetyön järjestäminen:** Kunta määrittelee ehkäisevän päihdetyön rakenteet, nimeää vastuutahot ja työryhmän, selvittää Pakka-toimintamallin käyttöönottoa, kehittää yhteistyötä paikallisesti ja alueellisesti sekä kohdentaa tietoa eri ikäryhmille. Nuorten humalahakuista juomista pyritään vähentämään muun muassa liikkuvan nuorisotyön ja tiedotuksen avulla.

Kärsämäen kunnan hyvinvointisuunnitelma painopistealueet valtuustokaudelle 2026-2029 ovat:

- 1. HYVINVOIVAT LAPSET, NUORET JA LAPSIPERHEET SEKÄ TURVALLINEN ARKI.**
- 2. TOIMINTAKYKYISET JA HYVINVOIVAT TYÖIKÄISET JA TURVALLINEN ARKI.**
- 3. IKÄIHMISTEN MAHDOLLISUUS OMANNÄKÖISEEN ELÄMÄÄN JA TURVALLISEEN ARKEEN.**

Painopiste 1. muodostaa Kärsämäen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ja painopiste 3. Kärsämäen kunnan ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman. Harvoin kuulluksi tulevien ihmisryhmien näkökulma sisältyy joka elämänvaiheeseen.

Niiltä osin kuin tässä suunnitelmassa mainitaan toimenpiteenä ehkäisevän päihdetyön kehittäminen, voi tarkemmin tutustua asiakirjan lopussa olevaan ehkäisevän päihdetyön suunnitelmaan.

PAINOPISTE 1. HYVINVOIVAT LAPSET, NUORET JA LAPSIPERHEET SEKÄ TURVALLINEN ARKI

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho/resurssi	Seuranta/mittari
Lasten ja nuorten mielenhyvinvoinnin edellytysten parantaminen.	Kouluvalmentajaresurssin turvaaminen nyt ja tulevaisuudessa.	Koulu, sivistystoimi.	Toteutunut resurssi.
	Tunne-, vuorovaikutus- ja kaveritaitojen harjoittelu.	Koulu, sivistystoimi ja varhaiskasvatus.	Toteutuminen. Kouluterveyskysely.
	Pienryhmätoiminnan mahdollistaminen.	Koulu ja sivistystoimi.	Toteutunut pienryhmätoiminta.
	Kiva-koulu.	Koulu ja sivistystoimi.	Kiva-koulun kautta kerätty tieto (oppilaskyselyt, hallinnollinen data toiminnasta ja selvitetystä tapauksista.
	Lukiolaisten heikentyneen elämäntyytyväisyyden syiden selvittäminen esim. kohdennetuilla kyselyillä.	Lukion opiskeluhoitoryhmä. Sivistys, lukio, hyte.	Toteutunut selvitys.
	Varhainen tuki erityistä/oppilaskohtaista tukea tarvitseville ja syrjäytymisriskissä oleville lapsille ja nuorille.	Perhekeskusverkosto ja sen eri toimijat. Varhaiskasvatus. Koulu.	Verkoston kokoontumiset ja verkostoyhteistyö. Palveluohjauksen saamien palvelupyyntöjen määrä ja palvelupolkujen toimivuus. Varhaisen tuen toimintamalli.
	Nuorten työpajatoiminnan käynnistäminen.	Hyte. Jokilaaksojen nuorten Tuki ry.	Työpajan toteutuminen. Asiakasmäärät.
	Ehkäisevä päihdetyön (EPT) kehittäminen. KS. Ehkäisevän		

	päihdetyön suunnitelma asiakirjan lopussa. Verkostoyhteistyön ja yhdyspintatyön kehittäminen paikallisesti, alueellisesti ja hyvinvointialueella.	Sivistys, hyte, varhaiskasvatus. Eri verkostot: mm perhekeskusverkosto, EPT-verkosto, hyte-johtamisen verkosto jne.	Verkostotyöskentelyn ja yhdyspintatyön toteutuminen.
Lasten ja nuorten fyysisen hyvinvoinnin edellytysten parantaminen.	Kouluruokaa päivittäin syövien määrän lisääminen: kilpailutuksessa laadun painottaminen, ruokaraati, koululaisten toiveiden ja palautteiden huomioiminen. Pyritään saamaan sopimus paikallisten kauppiaiden ja koulun välille energiajuomien myyntirajoituksista. Energiajuomien käytön kieltäminen koulupäivän aikana. Tietoa perheille unesta, ravinnosta ja kotiympäristön vaikutuksesta lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen. Liikkumismahdollisuuksien tarjoaminen ja liikuntapaikkojen ylläpito.	Sivistys, koulu ja palveluntarjoaja. Sivistys, vanhempainyhdistys, nuorisovaltuusto. Sivistys, koulu. Varhaiskasvatus, koulu, sivistys, hyvinvointialue, ruokapalveluntarjoaja. Hyte-liikunta, tekninen.	Kouluterveyskysely. Hävikkiruuan määrä. Saadut palautteet. Toteutunut. Toteutunut. Toteutunut. Toteutuminen. Kouluterveyskysely. Ulkoilu- ja liikuntapaikkojen määrä/asukas sekä niiden kunto. Saadut palautteet. Move-testi.

	Lainattavat liikuntavälineet ja kuntosalilätkä sekä niistä tiedottaminen. Matalan kynnyksen harrastusten ja muun toiminnan tarjoaminen. Järjestöavustukset ja muu tuki järjestöille. Yhteistyö kansalaisopiston jne kanssa. Hankkeet. (Esim.Liikkuva koulu -hanke, liikunnanohjaaja resurssi. Koulun kerho -hanke.) Koulupäivän liikunnallistaminen. Move!-testien tulokset osana kouluterveydenhuollon terveystarkastuksia. Kohdennetaan tukea niille nuorille, joiden fyysinen toimintakyky on heikoin.	Hyte-liikunta, kirjasto. Hyte, sivistys, järjestöt, Jokihelmen opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, tanssiopisto Uusikuu. Sivistys, koulu, hyte. Sivistys, koulu. Hyte, sivistys, koulu ja hyvinvointialue	Lainattavien liikuntavälineiden määrä. Lainauksien määrä. Saadut palautteet. Toteutunut järjestöyhteistyö ja järjestötapaamiset. Myönnetyt avustukset. Toteutuneiden kurssien ja tuntien määrä ja sisältö. Opiskelijoiden määrä. Hankkeen toteutuminen. Toteutunut. Move-testit. Move-testi tulosten kehitys.
Osallisuuden edistäminen.	Lasten ja/tai nuorten kyselytunti kunnan hallitukselle, valtuustolle, lautakunnille ja/tai viranhaltijoille. Osallistuva budjetointi. Nuorisovaltuuston toiminta.	Eri hallinnonalat. Eri hallinnonalat. Nuorisovaltuusto ja nuorisovaltuuston sihteeri.	Toteutuminen. Toteutuminen. Nuorisovaltuuston kokoukset ja toteutunut toiminta.

	Erilaiset kyselyt lapsille ja nuorille. (esim.ZekkiPro) Matalan kynnyksen harrastusten ja muun toiminnan tarjoaminen. Järjestöavustukset ja muu tuki järjestöille. Yhteistyö kansalaisopiston jne kanssa. Hankkeet (esim-Liikkuva koulu, koulun kerhohanke). Kunnan tapahtumat. Aktiivinen viestintä kunnan päätöksenteosta. Selvitetään heikon osallisuuden (esim.lukiolaiset) kokemuksen syitä eri tavoin. Vahvistetaan koulujen yhteisöllistä toimintaa. Vahvistetaan oppilaskuntatoimintaa ja nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa koulun ja lukion arkeen sekä kunnan palveluihin. Tutortoiminnan kehittäminen.	Varhaiskasvatus, koulu, hyte. Hyvinvointialue-yhteistyö. Hyte ja järjestöyhdyshenkilö. Jokihelmen opisto, Tanssiopisto Uusikuu, Jokilaaksojen musiikkiopisto Koulu. Sivistys. Kulttuuri ja hyte, kirjasto. Kunnan eri hallinnon alat. Muu yhteistyö, esim. kolmas ja neljäs sektori. Eri hallinnonalat. Opiskeluhuoltoryhmä. Sivistys, lukio, hyte. Koulu, lukio, hyte. Oppilashuoltoryhmä. Koulu, oppilaskunta. Nuorisovaltuusto.	Toteutuminen. Toteutuminen. Kerhotoiminnan toteutuminen. Toteutuneet tapahtumat ja niiden sisältö. Kävijämäärät. Toteutuminen. Toteutuminen. Toteutuminen. Kouluterveyskysely. Oppilaskunnan kokoukset, toiminnan toteutuminen. Tutor-toiminta. Nuorisovaltuuston kokoukset ja toiminta.
--	---	--	--

Hyvinvointia ja turvallisuuden tunnetta tukevat lähisuhteet, yhteisöt ja ympäristöt.	Lähisuhdeväkivallan ehkäisy ja siitä viestiminen (esim.valmiit materiaalit, tietoisuus ja tilaisuudet). Ehkäisevä päihdetyön (EPT) kehittäminen. KS. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma asiakirjan lopussa.	Hyte. Lähisuhdeväkivallanyhdyshenkilö. Lähisuhdeväkivallan verkosto.	Toteutunut viestintä, tietoisuus, tilaisuudet.
	Koulukiusaamisen laskusuunnan vakiinnuttaminen.	Koulu. Sivistys. Hyte.	Kouluterveyskysely.
	Kouluvalmentaja-resurssin turvaaminen nyt ja jatkossa.	Koulu. Sivistys.	Toteutunut resurssi.
	Kiva koulu -toiminta.	Koulu, sivistys.	Toteutunut toiminta. Kiva-koulun kautta kerätty tieto (oppilaskyselyt, hallinnollinen data toiminnasta ja selvitetystä tapauksista.)
	Hyvinvointi- ja harrastemessut.	Kunnan eri hallinnon alat yhteistyössä muiden toimijoiden, 3. ja 4.sektori, kanssa.	Toteutuneet messut.
	Varautumisesta tiedottaminen ja materiaalin jakaminen.	Kunnan eri hallinnon alat.	Toteutunut.
	Kyläneuvoston toiminnan kehittäminen.	Hyte ja kunnanhallitus. Kyläneuvosto.	Kyläneuvoston kokoontumiset ja toteutunut toiminta.
	Liikenneturvallisuuden kehittäminen, viisaan ja	Kunnan eri hallinnonalat. Liikenneturvallisuustyöryhmä.	Liikenneturvallisuustyöryhmän kokoontumiset sekä toteutuneet toimenpiteet ja kyselyt.

	turvallisen liikkumisen suunnitelma. Digihyvinvoinnin edistäminen. Henkilöstön koulutussuunnitelma. Kohdennettua viestintää turvallisuudesta, elinympäristön turvallisuuden kehittäminen (esim. teiden kunnossapito, valaistus).	Koulu. Varhaiskasvatus. Perhekeskusverkosto. Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto. Hyte ja digihyvinvoinninverkosto. Esihenkilöt. Eri hallinnonalat.	Toteutunut verkostotyöskentely. Toteutunut. Toteutunut. Erilaiset kyselyt. Hyte-kerroin
Tukea ja apua lapsiperheiden rahahuoliin	Maksuttomien, kaikille avoimien ruokailujen tarjoaminen. Hävikkiruuan jako. Kulttuurin saavutettavuuden ja sisällön osalta eri ikäryhmien huomioiminen; Kaiku-kortti. Selkeä viestintä rahahuoliin saatavilla olevasta tuesta esim.kunnan nettisivuille.	hyte, seurakunta ja järjestöt. Hyte ja työllisyyspalvelut. Hyte, sivistys ja kulttuuri. Hyte.	Kävijöiden määrä. Ruoan jakojen toteutuminen. Ruokaa hakevien määrä. Hävikkiruuan määrä. Kaiku-kortin käyttöönotto. Tapahtumat ja niiden sisältö. Kävijämäärät. Valmiit nettisivut.

PAINOPISTE 2. TOIMINTAKYKYISET JA HYVINVOIVAT TYÖIKÄISET JA TURVALLINEN ARKI.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho/resurssi	Mittari/seuranta
Työ- ja toimintakyvyn edellytysten parantaminen.	Liikuntaneuvonnan ja elintapaohjauksen yhteisresurssimallinkehittäminen.	Hyte. Muutosvoimahanke.	Toteutuminen.
	Liikkumismahdollisuuksien tarjoaminen ja liikuntapaikkojen ylläpito.	Hyte-liikunta ja tekninen toimi.	Liikuntapaikkojen määrä/asukas ja kunto. Saadut palautteet.
	Lainattavat liikuntavälineet ja kuntosalilätkä sekä niistä viestiminen.	Hyte-liikunta ja kirjasto.	Lainattavien liikuntavälineiden määrä. Lainauksien määrä. Saadut palautteet.
	Maksuttoman kuljetuksen mahdollistaminen vesijumppaan kuntalaisille (sekä vesijumppaajille että muille asioijille).	Hyte. Liikunta.	Toteutunut. Kyydittävien määrä.
	Ehkäisevä päihdetyön (EPT) kehittäminen. KS. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma asiakirjan lopussa.		
	Selvitys lääkäripalvelujen paikallisen saatavuuden parantamiseksi paikallisesti.	Kunnanhallitus.	Toteutunut selvitys. Palvelujen parantaminen.
	Seurataan työkyvyttömyyden kehitystä ja mahdollisuuksien	Työllisyyspalvelut. Hyte. Raahen työllisyysalue.	Työkyvyttömyyden kehitys. Toteutuneet toimenpiteet.

	mukaan kohdennetaan toimenpiteitä riskiryhmille. Hyvinvointialue-yhteistyön tiivistäminen. Nuorten työpaja.	Kaikki hallinnonalat. Hyte. Jokilaaksojen nuorten tuki ry.	Toteutunut. Asiakkaiden määrä.
Mielenhyvinvoinnin edellytysten parantaminen.	Matalan kynnyksen harrastusten ja muun toiminnan tarjoaminen. Järjestöavustukset ja muu tuki järjestöille. Yhteistyö kansalaisopiston jne kanssa. Kaiku-kortin käyttöönotto. Ehkäisevä päihdetyön (EPT) kehittäminen. KS. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma asiakirjan lopussa.	Hyte ja järjestöyhdyshenkilö. Hyte ja sivistys, Jokihelmen opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, Tanssiopisto Uusikuu. Hyte.	Toteutunut järjestöyhteistyö ja järjestötapaamiset. Myönnettyt avustukset. Toteutuneiden kurssien ja tuntien määrä ja sisältö. Opiskelijoiden määrä. Toteutunut.
Osallisuuden edistäminen.	Osallistuva budjetointi. Erilaiset kyselyt. (Esim. MAE, päihdetilannekysely) Matalan kynnyksen harrastusten ja muun toiminnan tarjoaminen. Järjestöavustukset ja muu tuki järjestöille. Yhteistyö kansalaisopiston jne kanssa.	Kaikki hallinnonalat. Kunta ja hyvinvointialue - yhteistyö. Hyte ja järjestöyhdyshenkilö. Hyte ja sivistys, Jokihelmen opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, Tanssiopisto Uusikuu.	Toteutuminen. Toteutuminen. Toteutuminen.

	Aktiivinen viestintä kunnan päätöksenteosta.	Eri hallinnonalat.	Toteutunut.
Turvallinen arki, ympäristö ja ihmissuhteet.	Liikenneturvallisuuden kehittäminen, viisaan ja turvallisen liikkumisen suunnitelma.	Hyte ja tekninen toimi. Liikenneturvallisuustyöryhmä.	Liikenneturvallisuustyöryhmän kokoontumiset. Suunnitelma ja sen toteutuminen.
	Ehkäisevä päihdetyön (EPT) kehittäminen. KS. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma asiakirjan lopussa.		
	Lähisuhdeväkivallan ehkäisy ja siitä viestiminen (esim.valmiit materiaalit, tietoiskut ja tilaisuudet).	Hyte. Lähisuhdeväkivallanyhdyshenkilö. Lähisuhdeväkivallanverkosto	Toteutunut.
	Kohdennettua viestintää turvallisuudesta, elinympäristön turvallisuuden kehittäminen (esim. teiden kunnossapito, valaistus).	Hyte. Tekninen.	Toteutunut. Tapaturmaindeksi. TEA-viisari.
	Kyläneuvoston toiminnan kehittäminen.	Hyte ja kunnanhallitus. Kyläneuvosto.	Kyläneuvoston kokoontumiset ja toteutunut toiminta.
	Hyvinvointi- ja harrastemessut.	Kunnan eri hallinnon alat yhteistyössä muiden toimijoiden, 3. ja 4.sektori, kanssa.	Toteutuneet messut.
Kotoutumisen kehittäminen ja koto-työn rakenteiden luominen.	Selkeä viestintä kotoutumisesta (kunnan nettisivut).	Hyte, työllisyyspalvelut, kunnanhallitus.	Valmiit nettisivut.

	Työryhmän ja vastuuhenkilöiden määrittäminen sekä työskentelyn käynnistäminen.	Hyte, työllisyyspalvelut, kunnanhallitus.	Toteutunut.
Tukea ja apua rahahuoliin.	Maksuttomien, kaikille avoimien ruokailujen tarjoaminen.	Hyte, seurakunta ja järjestöt.	Toteutuneet ruokailut. Kävijöiden määrä.
	Hävikkiruuan jako.	Hyte ja työllisyyspalvelut.	Ruoan jakojen toteutuminen. Ruokaa hakevien määrä. Hävikkiruuan määrä.
	Kulttuurin saavutettavuuden ja sisällön osalta eri ikäryhmien huomioiminen; Kaiku-kortti.	Hyte, sivistys ja kulttuuri.	Kaiku-kortin käyttöönotto. Tapahtumat ja niiden sisältö. Kävijämäärät.
	Selkeä viestintä rahahuoliin saatavilla olevasta tuesta esim.kunnan nettisivuille.	Hyte.	Valmiit nettisivut.

PAINOPISTE 3. IKÄIHMISTEN MAHDOLLISUUS OMANNÄKÖISEEN ELÄMÄÄN JA TURVALLISEEN ARKEEN.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho/resurssi	Mittari/seuranta
Toimintakyvyn edellytysten parantaminen.	Liikuntaneuvonnan ja elintapaohjauksen yhteisresurssimallinkehittäminen.	Hyte. Muutosvoimahanke.	Muutosvoima-hankkeen toteutuminen. Toteutunut elintapaohjaus ja liikuntaneuvonta.
	lääkäiden tietoisuuden lisääminen oman hyvinvoinnin edistämisen mahdollisuuksista.	Hyte. Hankkeet (esim. Virkeästi arjessa, Muutosvoima)	Hankkeiden toteutuminen.
	Liikkumisen edistäminen. Liikkumismahdollisuuksien tarjoaminen ja liikuntapaikkojen ylläpito. Huomion kiinnittäminen esteettömyyteen!	Hyte-liikunta. Tekninen.	Ulkoilu- ja liikuntapaikkojen määrä/asukas sekä niiden kunto. Palautteet.
	Lainattavat liikuntavälineet ja kuntosalilätkä sekä niistä viestiminen.	Hyte-liikunta ja kirjasto.	Lainattavien liikuntavälineiden määrä. Lainauksien määrä.
	Matalan kynnyksen harrastusten ja muun toiminnan tarjoaminen. Järjestöavustukset ja muu tuki järjestöille. Yhteistyö kansalaisopiston jne kanssa.	Hyte, järjestöt, järjestöyhdyshenkilö. Hyte ja sivistys, Jokihelmen opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, Tanssiopisto Uusikuu.	Toteutunut järjestöyhteistyö ja järjestötapaamiset. Myönnetyt avustukset.
	Kaikukortin käyttöönotto.	Hyte.	Toteutunut.
	Hyvinvointialue-yhteistyö ja sen tiivistäminen.	Hyte. Eri verkostot, esim.Ikäihmisten hyte-foorumi.	Verkostoyhteistyön toteutuminen.

	Viestinnän selkeyttäminen, kunnan kotisivujen uusiminen (esim.kunnan kotisivuille tietoa eri palveluista). Kohdennettu viestintä. Kuntatiedote.	Eri hallinnonalat.	Toteutunut. Palautteet.
Mielenhyvinvoinnin edellytysten parantaminen.	Matalan kynnyksen harrastusten ja muun toiminnan tarjoaminen. Järjestöavustukset ja muu tuki järjestöille. Yhteistyö kansalaisopiston jne kanssa. lääkäiden tietoisuuden lisääminen oman hyvinvoinnin edistämisen mahdollisuuksista. Hyvinvointialue-yhteistyö ja sen tiivistäminen. Viestinnän selkeyttäminen (esim.kunnan kotisivuille tietoa eri palveluista). Kohdennettu viestintä. Ehkäisevä päihdetyön (EPT) kehittäminen. KS. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma asiakirjan lopussa.	Hyte, järjestöt, järjestöyhdyshenkilö. Hyte ja sivistys, Jokihelmen opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, Tanssiopisto Uusikuu. Hyte. Hankkeet (esim.Virkeästi arjessa, Muutosvoima). Hyte. Eri verkostot, esim.Ilkäihmisten hyte-foorumi. Kunnan eri hallinnonalat.	Toteutunut järjestöyhteistyö ja järjestötapaamiset. Myönnetyt avustukset. Hankkeiden toteutuminen. Toteutunut. Toteutunut. Palautteet.
Turvallinen ja mielekäs arki.	Varautumisesta tiedottaminen ja materiaalin jakaminen.	Kunnan eri hallinnon alat.	Toteutunut.

	Liikenneturvallisuuden kehittäminen, viisaan ja turvallisen liikkumisen suunnitelma. Ehkäisevä päihdetyön (EPT) kehittäminen. KS. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma asiakirjan lopussa.	Kunnan eri hallinnonalat. Liikenneturvallisuustyöryhmä.	Toteutunut.
	Matalan kynnyksen harrastusten ja muun toiminnan tarjoaminen. Järjestöavustukset ja muu tuki järjestöille. Yhteistyö kansalaisopiston jne kanssa	Hyte, järjestöt, järjestöyhdyshenkilö.Hyte ja sivistys, Jokihelmen opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, Tanssiopisto Uusikuu.	Toteutunut.
	Liikkumisen edistäminen. Liikkumismahdollisuuksien tarjoaminen ja liikuntapaikkojen ylläpito. Huomion kiinnittäminen esteettömyyteen!	Hyte-liikunta. Tekninen.	Ulkoilu- ja liikuntapaikkojen määrä/asukas sekä niiden kunto. Palautteet.
	Hiekoitushiekan jakaminen.	Hyte, tekninen.	HYTE-kerroin.
	Hyvinvointi- ja harrastemessut.	Kunnan eri hallinnon alat yhteistyössä muiden toimijoiden, 3. ja 4.sektori, kanssa.	Toteutuneet messut.
	lääkäiden tietoisuuden lisääminen oman hyvinvoinnin edistämisen mahdollisuuksista.	Hyte. Hankkeet (esim, Virkeästi arjessa, muutosvoima).	Toteutuminen.

	Varautumisesta tiedottaminen ja materiaalin jakaminen.	Kunnan eri hallinnon alat.	Toteutunut.
	Maksuttomien, kaikille avoimien ruokailujen tarjoaminen.	Yhteistyö eri tahojen kesken hyte, seurakunta, järjestöt.	Toteutuneet ruokailut. Kävijämäärät.
	Kyläneuvoston toiminnan kehittäminen.	Kunnanhallitus. Hyte. Kyläneuvosto.	Kyläneuvoston kokoontumiset ja toteutunut toiminta.
	Yhteisöllisen asumisen mahdollisuuksien käyttöönotto tarvittaessa	Kunnanhallitus.	Käyttöönotto tarvittaessa.
	Digihyvinvoinnin edistäminen.	Hyte. Digihyvinvoinninverkosto.	
	Lähisuhdeväkivallan ehkäisy ja siitä viestiminen (esim.valmiit materiaalit, tietoiskut ja tilaisuudet).	Hyte. Lähisuhdeväkivallan yhdyshenkilö. Lähisuhdeväkivallanverkosto.	Toteutunut.
	Kohdennettua viestintää tapaturmien ehkäisemiseksi. Kehitetään elinympäristön turvallisuutta (esim. teiden kunnossapito, valaistus).	Hyte, tekninen.	TEA-viisari, HYTE-kerroin-.
Osallisuuden kehittäminen.	Erilaiset kyselyt.	Kunta ja hyvintointialue-yhteistyö.	Toteutuminen.
	Osallistuva budjetointi.	Kunnan ei hallinnonalat.	Toteutunut.
	Palveluliikenne.	Hyte	Toteutunut. Kyytikutsujen määrä.

	Viestinnän selkeyttäminen (esim.kunnan kotisivuille tietoa eri palveluista). Kohdennettu viestintä. Kuntatiedote. Digihyvinvoinnin edistäminen. Palvelujen saavutettavuuden ja esteettömyyden huomioiminen ja kehittäminen. Vanhus- ja vammaisneuvoston toiminta. Aktiivinen viestintä kunnan päätöksenteosta.	Kunnan eri hallinnonalat. Hyte. Digihyvinvoinninverkosto. Hyte, tekninen. Kunnanhallitus. Eri hallinnonalat.	Toteutunut. Palautteet. Neuvoston kokoukset ja toiminta. Toteutunut.
Tukea ja apua rahahuoliin	Maksuttomien, kaikille avoimien ruokailujen tarjoaminen. Hävikkiruuan jako. Kulttuurin saavutettavuuden ja sisällön osalta eri ikäryhmien huomioiminen; Kaiku-kortti. Selkeä viestintä kunnan nettisivuille.	Hyte, seurakunta ja järjestöt. Hyte ja työllisyyspalvelut. Hyte, sivistys ja kulttuuri. Hyte.	Kävijöiden määrä. Ruoan jakojen toteutuminen. Ruokaa hakevien määrä. Hävikkiruuan määrä. Kaiku-kortin käyttöönotto. Tapahtumat ja niiden sisältö. Kävijämäärät. Valmiit nettisivut

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN SUUNNITELMA

Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain (523/2015) mukaan valtakunnallisesti ehkäisevää päihdetyötä johtaa sosiaali- ja terveysministeriö ja kehittää sekä ohjaa terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Lupa- ja valvontavirasto ohjaa kuntien ja hyvinvointialueiden ehkäisevää päihdetyötä sekä suunnittelee ja kehittää sitä yhteistyössä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa sekä tukee kuntia ja hyvinvointialueita ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa ja kehittämisessä. Kunta huolehtii ehkäisevän päihdetyön organisoinnista alueellaan ja nimeää toimielimen, joka vastaa ehkäisevästä päihdetyöstä. Lisäksi kunnan täytyy edistää asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia päihdehaittojen vähentämiseksi viranomaisyhteistyöllä, viranomaisille annettavilla lausunnoilla sekä kunnan omalla toiminnalla.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho/resurssi	Mittari/seuranta
Ehkäisevän päihdetyön rakenteiden luominen kuntaan.	Ehkäisevästä päihdetyöstä vastaavan toimielimen määrittäminen.	Hyte-lautakunta.	Toteutunut.
	Työtä ohjaava suunnitelma (ehkäisevän päihdetyön suunnitelma).	Hyvinvointikoordinaattori/ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö. Hyte-lautakunta.	Toteutunut.
	Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilön nimeäminen.	Hyte-lautakunta.	Toteutunut.
	Monialaisen työryhmän nimeäminen.	Hyte-lautakunta.	Toteutunut.
	Pakka-toimintamallin käyttöönoton selvittäminen.	Ehkäisevän päihdetyön ryhmä ja yhdyshenkilö.	Toteutunut.

Yhteistyön kehittäminen paikallisesti ja alueellisesti sekä hyvinvointialueella.	Osallistuminen hyvinvointialueen ehkäisevän päihdetyön verkostoon. Paikallisen yhteistyön tiivistäminen ja säännölliset kokoontumiset.	Hyte. Kunnan eri hallinnonalat. Hyvinvointialue-yhteistyö. Ehyt ry yhteistyö, eri verkostot (nuorten ohjaus ja palveluverkosto, hyte-ryhmä, EPT-verkosto), alkoholi- ja tupakkavalvonta, poliisi.	Toteutunut. Kouluterveyskysely. Päihdetilannekysely.
Kehitetään kaikkien ikäryhmien huomioimista ehkäisevässä päihdetyössä.	Kohdennettua tietoa päihteistä eri ikäryhmille. Kumppanuussopimus Ehyt ry:n kanssa. (Ehkäisevän päihde- ja pelihaittatyön asiantuntijajärjestö) Ehyt ry:n paikallinen monialainen työpaja. Kehitetään puheeksioton mallia päihteiden osalta.	Hyte. Ehkäisevän päihdetyön ryhmä ja yhdyshenkilö. Hyte, sivistysjohtaja, Ehyt ry. Ehkäisevän päihdetyön ryhmä ja yhdyshenkilö, Ehyt ry. Ehkäisevän päihdetyön ryhmä ja yhdyshenkilö, Ehyt ry.	Toteutunut. ” ”
Nuorten humalahakuisen juomisen vähentäminen	Liikkuvan nuorisotyön ylläpitäminen ja kehittäminen. Kohdennetaan yläkoululaisille ja heidän vanhemmilleen suunnattua tietoa erityisesti alkoholinkäytön riskeistä ja kotiympäristön asenteiden merkityksestä. Ehyt ry:n kumppanuussopimus.	Nuorisotoimi. Etsivä Nuorisotyö. Koulu, Ehyt ry.	Liikkuvan nuorisotyön määrä, tavoitettujen nuorten määrä Toteutunut. Kouluterveyskysely.

Hyvinvointisuunnitelmaa ollut tekemässä:

Riikka Sarjanoja, vs sivistysjohtaja

Hanna Kieleväinen, hyvinvointikoordinaattori

Arja Karttunen, perusopetuksen rehtori

Anne-Mari Teppo, Jokilaaksojen nuorten tuki ry, etsivä nuorisotyö

Laura Tikka, työllistämisvastaava

Tuula Laitinen, seurakunta nuorisotyönohjaaja

Minna Luonuansuu, peruskoulun ja lukion vararehtori

Helinä Niskala, päiväkodinjohtaja

Anne Andersson, kunnanvaltuuston puheenjohtaja

Outi Levä, eläkeliiton Kärsämäen yhdistyksen sihteeri, Lions club

Raija Aulis, Suomen punainen risti

Taija Kekäläinen, koulupsykologi, Pohde

Riitta Ristinen, asumisyksikkö Kimppakämppä

Toimintakeskus Rantapääsky

Ira Toppinen, sivistysjohtaja

Tuukka Kuisma, vt.kunnanjohtaja

Ilkka Saari, tekninen johtaja

Suunnitelman käsittely ja hyväksyminen:

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta . 19.5.2026

Kunnanhallitus 15.6.2026

Kunnanvaltuusto 26.8.2026